

Budgetunderlag 2017–2019

Institutet för
språk och folkminnen

Budgetunderlag för verksamhetsåren 2017–2019

1. Anslag

Sammanfattning

Institutet anholder om att anslaget 3:4 Institutet för språk och folkminnen, inom utgiftsområde 17, fr.o.m. 2017 höjs med 3 miljoner kronor till språkvårdande insatser samt med ytterligare 3 miljoner kronor fr.o.m. 2018, till samma ändamål.

Institutet anholder även om att myndighetens del av anslaget 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet höjs med minst 2 miljoner kronor fr.o.m. 2017.

Avseende en eventuell utökning av institutets uppdrag inom terminologiarbetet önskar institutet återkomma med en bedömning av utökat resursbehov.

Inledning

Institutet för språk och folkminnen har till uppgift att bedriva språkvård och på vetenskaplig grund öka, levandegöra och sprida kunskaper om språk, dialekter, folkminnen, namn och andra immateriella kulturarv i Sverige. Institutet ska bedriva forskning inom sitt verksamhetsområde och verka för ökad kunskap i samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor. Institutet ska även främja utvecklingen inom område genom fördelning av statsbidrag och i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Institutet har en viktig roll att fylla som den enda myndigheten med övergripande ansvar för språksituationen i Sverige. En av huvuduppgifterna är att följa språkutvecklingen i landet och att verka för att språklagen och de nationella språkpolitiska målen följs. Institutet har också i sin instruktion specifika uppgifter i förhållande till de nationella minoriteterna och det svenska teckenspråket samt gällande klarspråk, språkteknologi och granskning av ortnamn på allmänna kartor.

Myndigheten har en lång tradition och ett särskilt ansvar när det gäller dokumentation av och forskning om olika former av immateriella kulturarv. Institutet ska förvalta och fördjupa de kunskaper som utgår från våra omfattande samlingar, exempelvis genom ett antal långsiktiga utgivningsprojekt.

De äldre samlingarna är främst inriktade mot tidigare generationers dialekter, namn, folkminnen, traditioner, erfarenheter och kreativa uttrycksätt. I tider av samhällsförändringar tilldrar sig dessa områden ett växande intresse. Institutet svarar mot detta med en omfattande kunskapsförmedling och genom att hålla sina traditionsarkiv tillgängliga. Det är dessutom viktigt att genom riktade insatser kunna undersöka och föra med sig vår egen, föränderliga och mångkulturella tid in i framtiden.

Institutets verksamhet utgår sedan 2015 från tre orter – Göteborg, Stockholm och Uppsala. Dessutom förvaltas omfattande arkivsamlingar i samverkan med regionala aktörer i Lund och Umeå. Myndigheten har sitt huvudsäte i Uppsala.

Förändringar i omvärlden

Mot bakgrund av sociala och politiska samhällsförändringar ser vi nya uppgifter för institutet. En förutsättning för detta är bland annat den digitala tekniken som skapar helt andra möjligheter än tidigare att levandegöra våra samlingar. I en situation med många nyanlända medborgare från andra länder kan våra samlingar få en ökad betydelse i samtiden. En utmaning ligger i att på ett pedagogiskt sätt kunna tillgängliggöra detta material. Institutet har bland annat påbörjat ett arbete med ett läromedel som framför allt riktar sig till de nya svenskar som läser ämnet svenska som andraspråk. Läromedlet fokuserar på olika typer av språklig variation och behandlar exempelvis dialekter och namnskick i Sverige. Genom nätpublicering och regional samverkan kan vi tillgängliggöra våra samlingar i hela landet. Det kulturarv som vi förvaltar kan sättas i rörelse i samarbete med det civila samhället samt kommuner och myndigheter.

Stora delar av institutets verksamhet rör sig inom fältet immateriella kulturarv, som alltmer har kommit i fokus i en globaliserad värld, där många upplever förändringar. Det handlar om kulturella uttryck som är av stor betydelse, eftersom de ofta är förknippade med människors identiteter. I dagens samhälle är det viktigt att öka kunskapen om kulturell, etnisk och religiös mångfald samt om hur kulturarv kan bidra till såväl inkludering som exkludering.

Institutets insamling av nytt material för att dokumentera samtida språkbruk, dialekter och traditioner ger goda möjligheter till fördjupad kunskap om skeenden i vår omvärld. Genom att aktivt dokumentera samtiden och engagera nya svenskar i samlingsarbetet kan också deras erfarenheter och minnen inkluderas i vårt kulturarv. Institutet kommer att aktivt arbeta med att bland annat erbjuda praktikplatser för nyanlända i enlighet med det särskilda regeringsuppdraget.

Ett angeläget område att ytterligare dokumentera, forska kring, problematisera och kasta ljus över är flerspråkighet och mångfald ur olika perspektiv. Här kan institutets ämnesspecifika kompetens bidra till att belysa frågor som är centrala i dagens mångkulturella Sverige.

Institutets samlingar och kompetens inom personnamnsområdet utgör en kunskapsbas även för inriktningen mot en förändrad syn på nyanländas personnamn, som i sin tur kan leda till ökad kunskap och förståelse. Vid institutet bedrivs till exempel ett forskningsprojekt om det invandrade Sveriges efternamn. Resultat kan fungera som en bakgrund och ett stöd till en kartläggning av de principer, metoder och arbetssätt som olika myndigheter och andra samhällsorgan använder för translitterering av personnamn skrivna med icke-latinska alfabet. I dag används många varierande system, något som kan försvåra integrationen i samhället och leda till förvirring och missuppfattningar om en persons "egentliga" namn i olika register. Ambitionen är på sikt att i samarbete med andra myndigheter ta fram rekommendationer som kan användas vid mottagande av nyanlända flyktingar och annan invandring.

För att även långsiktigt säkra och utveckla kompetensen inom relevanta områden har institutet behov av resursförstärkning inom framför allt språkvården men även inom forskning och utveckling.

Behov av anslagsförstärkning

Språkvård och språklagsuppföljning

Mot bakgrund av språklagen och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk har institutet i uppdrag att följa upp tillämpningen av språklagen, sprida kunskap hos myndigheter och allmänhet om lagar och språkpolitiska mål, utvärdera hur språksituationen i Sverige utvecklas samt stärka det svenska teckenspråkets ställning och språkvårdsinsatserna för de nationella minoritetsspråken.

Institutets arbetar i det sammanhanget på vetenskapligt grund med ordlistor, handböcker, språkinformation och rådgivning samt dokumentation av språk, namnskick, folkminnen m.m. Vi genomför också insatser av mer språkpolitisk karaktär, såsom att sprida kunskap hos myndigheter och allmänhet om gällande språklagstiftning och nationella språkpolitiska mål, att följa hur lagar och

förordningar efterlevs, att värdera hur språksituationen i Sverige utvecklas samt att vara remissinstans när det gäller namn, språk och språkpolitiska frågor. Institutet fördelar även statsbidrag till s.k. revitaliseringsinsatser för de nationella minoritetsspråken.

Institutets uppgift enligt instruktionen att samla kunskap om och följa användningen av även andra språk i Sverige, är en utmaning som nu är om möjligt än mer aktuell än tidigare. Möjligheterna till undervisning, studier och tolkning som talarna av de ca 150–200 språk det rör sig om, bör följas upp och behovet av språkvårdande insatser i svenska som andraspråk är betydande. För denna stora grupp svenskar är behovet av att lära sig, använda och utveckla svenska som andraspråk avgörande för att kunna utveckla en funktionell tvåspråkighet. Insatserna är mycket viktiga också ur ett integrationspolitiskt perspektiv.

Ett led i detta arbete är ett projekt om flerspråkig terminologi som institutet, i samarbete med Terminologisentrum (TNC) och Bani Interlingua, initierat. Syftet är att tillgängliggöra kvalitetssäkrad samhällsterminologi på minoritetsspråk och en ansökan om fortsatt finansiering har lämnats till Vinnova. Övriga samverkansparter är Arbetsförmedlingen, Fodina Language Technology AB, Försäkringskassan, Skatteverket, SCB, Stockholms universitet samt Universitets- och högskolerådet.

Myndighetens bedömning

Den anslagsförstärkning institutet erhöll 2014 innebär att institutet kan uppfylla delar av denna omfattande uppgift, men behoven är fortsatt mycket stora och utifrån den pågående samhällsutvecklingen förväntas behoven öka väsentligt.

Inför 2017–2019 gör institutet bedömningen att resurser fortfarande saknas för att bedriva språkvård på en godtagbar nivå för de minoritetsspråk institutet ansvarar för och till insatser för andra språk i Sverige. Även till svenska som andraspråk krävs ytterligare resurser för att motsvara behoven. Institutet återkommer därför till sin tidigare bedömning att en ackumulerad nivåhöjande utökning av institutets anslag med minst 3 miljoner kronor 2017 och ytterligare 3 miljoner kronor 2018 är nödvändig.

Forsknings- och utvecklingsarbete

Institutet har ett samhällsuppdrag och ett särskilt ansvar att utveckla såväl forskning om språk, dialekter, folkminnen och namn som forskning om svenskan som samhällsbärande språk, om de nationella minoritetsspråken och om människors möjligheter att använda sina språk i Sverige.

Institutet har unika förutsättningar för forskning i kraft av sina kunskapsområden och samlingar samt sin särskilda position inom språkvården. Avgörande för att institutet ska kunna behålla och utveckla sin kompetens är kopplingen mellan samlingar, kunskapsförmedling och forskning.

I ett pågående arbete med att utarbeta en ny forskningsstrategi för institutet finns ett tydligt fokus på att fortsatt utveckla starka forskningsmiljöer i myndigheten, att stärka samarbetet med universitet och högskolor samt att intensifiera frågan om resultat och kvalitet även inom forskningsområdet.

Inför Regeringskansliets beredning av den kommande forskningspolitiska propositionen har institutet lämnat ett underlag där behov och prioriteringar inom myndighetens forskningsområden lyfts fram. I underlaget påtalar institutet också att det är en styrka för institutet att ha egna fria forskningsresurser, samtidigt som det är en fördel om nya forskningsprojekt helt eller till någon del externfinansieras, bl.a. med tanke på den kvalitetsgaranti som anslag sökta i konkurrens med övriga forskarvärlden utgör. För att komma i åtnjutande av externa forskningsmedel krävs dock ett gediget förarbete. Institutets del av anslaget Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet möjliggör, förutom hel- eller delfinansiering av egna forsknings- och utvecklingsprojekt, även finansiering av olika pilot- och förstudier inför ansökningar om externa forskningsmedel.

Myndighetens bedömning

Institutet återkommer till behovet av ett forskningsanslag som är betydligt större än det nuvarande, dels för eget forsknings- och utvecklingsarbete, dels för att initiera nya projekt och pilotstudier som kan leda

till ökade externa anslag för institutet, inte minst inom områden som anknyter till den samhällspolitiska utvecklingen. Mot den bakgrunden anholder institutet på nytt om att myndighetens del av anslaget 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet fr.o.m. 2017 förstärks med minst 2 miljoner kronor.

Det offentliga terminologiarbetets organisation och struktur

I en översyn av det offentliga terminologiarbetets organisation och struktur som överlämnats till Regeringskansliet föreslås en utökning av institutets uppdrag på området. Institutet har i sitt remissyttrande ställt sig i grunden positiv till en sådan ordning men understryker att en anslagsförstärkning är en nödvändig förutsättning för en utökning av uppdraget.

Myndighetens bedömning

Beroende på i vilken omfattning regeringen beslutar gå vidare med förslagen i översynen önskar institutet återkomma med en bedömning av utökat resursbehov.

2. Förändrat behov av lokaler

Med anledning av institutets nya organisation fr.o.m. 2015 har samlingarna i Lund och Umeå flyttats till nya lokaler och beslutade förändringar är genomförda. Institutets lokalbehov bedöms därmed vara oförändrat under 2017–2019.

3. Anslagskredit och kredit på räntekonto

Institutet anmäler ett behov av en sedvanlig anslagskredit på tre (3) procent av anslaget under 2017–2019.

Behovet av kredit på räntekontot bedöms vara oförändrat för 2017–2019.

4. Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

Institutet anmäler ett preliminärt behov av oförändrad låneram på 4,5 miljoner kronor för 2017–2020. Investeringsbehovet omfattar dels löpande ersättningsinköp av inventarier, digitaliseringsutrustning och kontorsmaskiner, dels immateriella anläggningstillgångar i form av fortsatt utveckling av olika webbfunktioner, databaser m.m.

(tkr)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat
IB lån i Riksgäldskontoret	3 009	2 498	3 148	3 106	2 748	2 424
Nyupplåning	991	1 582	900	500	500	1 050
Amorteringar	1 502	932	942	858	824	892
UB lån i Riksgäldskontoret	2 498	3 148	3 106	2 748	2 424	2 582
Besluten/föreslagen låneram	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500
Ränteutgifter	-7	0	16	27	36	52
Finansiering av räntor och avskrivningar						
Utgiftsområde 17 anslag 3:4 ap.1	1 495	932	958	885	860	944
Övrig finansiering						

5. Verksamhetsinvesteringar

Omfattningen på institutets planerade verksamhetsinvesteringar ligger under 20 miljoner kronor och redovisas i tabellen nedan. Institutet har inte i uppdrag att planera för samhällsinvesteringar såsom de definieras i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

(tkr)	2015 Utfall	2016 Prognos	2017 Beräknat	2018 Beräknat	2019 Beräknat	2020 Beräknat
Immateriella investeringar						
Datasystem, rättigheter m.m.	280	1 243	300	300	300	300
Materiella investeringar						
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	643	339	400	100	100	650
Byggnader, mark och annan fast egendom						
Övriga verksamhetsinvesteringar	68		200	100	100	100
Summa verksamhetsinvesteringar	991	1 582	900	500	500	1 050
Finansiering						
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen)	991	1 582	900	500	500	1 050
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)						
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)						
Anslag (efter medgivande av regeringen)						
Summa finansiering	991	1 582	900	500	500	1 050

6. Beräkning av förutsättningarna för verksamhetens finansiering m.m.

Institutet bedömer att behovet för 2017–2019 kan rymmas inom disponerade anslag och anslagsposter under förutsättning att anslaget 3:4 Institutet för språk och folkminnen höjs med 3 miljoner kronor fr.o.m. 2017 och ytterligare 3 miljoner kronor fr.o.m. 2018, samt att myndighetens del av anslaget 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet höjs med minst 2 miljoner kronor.

Belopp i tkr	2015 Utfall	2016 Prognos	2017 Prognos	2018 Prognos	2019 Prognos
Anslag					
Utgiftsområde 1, anslag 7:1 ap.6	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Utgiftsområde 1, anslag 7:1 ap.16	3 530	3 900	3 900	3 900	3 900
Utgiftsområde 17, anslag 1:4 ap.11	1 220	1 284	1 260	1 282	1 309
<i>varav ingående överföringsbelopp</i>	35	37			
Utgiftsområde 17, anslag 3:4 ap.1	57 874	60 601	59 652	60 875	62 191
<i>varav ingående överföringsbelopp</i>	1 606	1 725			
<i>varav utnyttjande av anslagskredit</i>					
Avgiftsintäkter som disponeras, enligt den indelning regeringen beslutat	2 800	3 000	3 000	3 000	3 000
Övriga intäkter som disponeras	4 167	4 000	4 000	4 000	4 000
Summa	70 591	73 785	72 812	74 057	75 400